



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 106/2022-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **BENCONT COLLECTION, a. s.**, Vajnorská 100/A, Bratislava, IČO 47 967 692, zastúpeného Advokátska kancelária JUDr. Veronika Kubriková, PhD., s. r. o., Martinčekova 13, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 9Ek/2358/2021 z 25. októbra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením všeobecného súdu v exekučnom konaní, ktorým bola zamietnutá jeho sťažnosť proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o zamietnutí jeho návrhu na vykonanie exekúcie. Sťažovateľ žiada namietané uznesenie zrušiť.

II.

2. Na základe rozhodcovského rozsudku z 18. januára 2012 bolo na návrh sťažovateľa Okresným súdom Lučenec vydané poverenie na vykonanie exekúcie a v prospech sťažovateľa ako oprávneného. Na tomto základe začaté exekučné konanie bolo zastavené upovedomením podľa zákona č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o starých exekúciách“) a sťažovateľ bol poučený o možnosti podať opätovný návrh na vykonanie exekúcie, čo aj podľa § 9 zákona o starých exekúciách urobil.

3. Uznesením vyššieho súdneho úradníka Okresného súdu Banská Bystrica zo 7. októbra 2021 bol návrh sťažovateľa na vykonanie exekúcie podľa § 53 ods. 3 písm. f) bod 1 Exekučného poriadku zamietnutý, keďže rozhodcovský rozsudok nespĺňa náležitosti vykonateľného rozhodnutia, pretože ho vydal orgán, ktorý nemal právomoc vo veci konať a rozhodovať. Podľa okresného súdu bol rozhodcovský rozsudok vydaný v spotrebiteľskom spore, ktorého základom bola zmluva o úvere uzavretá jeho právnym predchodcom bankou a povinnou v júli 2008. Táto zmluva odkazovala na stranami nepodpísané všeobecné obchodné podmienky, v ktorých bola obsiahnutá rozhodcovská doložka. Okresný súd dospel k záveru, že podľa § 73 ods. 3 zákona č. 335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa rozhodcovská zmluva uzavretá pred účinnosťou tohto zákona spravuje § 4 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov, podľa ktorého sa na platnú existenciu rozhodcovskej doložky vyžaduje písomná forma, je táto podmienka splnená, ak je rozhodcovská doložka obsiahnutá v listine podpísanej stranami, ktorá umožňuje zachytenie obsahu rozhodcovskej zmluvy a označenie osôb, ktoré ju dohodli. Táto striktná podmienka písomnej formy podľa okresného súdu dodržaná nebola (uznesenie najvyššieho súd č. k. 2Cdo/245/2010 z 30. novembra 2011). Preto nebola rozhodcovská doložka platne uzavretá a rozhodcovský rozsudok nie je spôsobilým exekučným titulom podľa § 45 ods. 2 písm. d) Exekučného poriadku. K tomu okresný súd uviedol, že sťažovateľ nepreukázal, že s obsahom všeobecných obchodných podmienok sa povinná oboznámila, keďže zmluva o úvere obsahovala len vyhlásenie o tom, že dlžník sa so všeobecnými obchodnými podmienkami oboznámil a súhlasí s nimi. Ďalej okresný súd uviedol, že rozhodcovská doložka by neobstála ani z pohľadu právnej úpravy neprijateľných zmluvných podmienok v spotrebiteľských zmluvách, keďže rozhodcovská doložka nedáva na výber obrátiť sa so žalobou na všeobecný súd, čo spôsobuje hrubý nepomer v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa.

4. Proti tomuto uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podal sťažovateľ sťažnosť, ktorou žiadal rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť vyššiemu súdnemu úradníkovi na nové konanie. Podľa sťažovateľa v čase, keď sa dojednávala rozhodcovská zmluva, boli účinné právne predpisy, podľa ktorých postupoval jeho právny predchodca. Podľa sťažovateľa (i) použitím zákona č. 355/2014 Z. z. súd pri skúmaní platnosti rozhodcovskej doložky aplikoval ustanovenia zákona, ktoré v čase jej uzavretia neplatili, čím bola porušená právna istota a zákaz retroaktivity; (ii) banka bola v čase uzavretia zmluvy podľa zákona o bankách povinná ponúknuť návrh rozhodcovskej doložky; (iii) súd nerešpektoval zmluvnú slobodu, keď bez akýchkoľvek dôkazov a bez skúmania vôle povinného označil rozhodcovskú doložku za neplatnú a nevyporiadal sa s odlišným právnym názorom, ktorý majú iné súdy toho istého stupňa; (iv) nesprávne aplikoval eurokonformný výklad, ktorý možno uplatniť len v medziach vnútroštátneho právneho poriadku; (v) súd porušil princíp právnej istoty a legitímnych očakávaní, keďže exekučné súdy v obdobných veciach postupujú rozdielne; (vi) súd porušil princíp rovnosti účastníkov konania, keď zvýhodnil povinného a znemožnil mu uplatniť právo z rozhodcovského rozsudku, ktorého účinky sa zhodujú s účinkami právoplatného rozsudku.

5. Okresný súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka ako nedôvodnú zamietol, keď sa stotožnil s odôvodením uznesenia vyššieho súdneho úradníka. Na podporu správnosti uviedol, že zákonom o starých exekúciách

bola vytvorená možnosť opätovne podať návrh na vykonanie exekúcie. Ide však o nový návrh a súd musí skúmať vykonateľnosť exekučného titulu, pričom jednou z podmienok formálnej stránky vykonateľnosti exekučného titulu je aj právomoc orgánu, ktorý exekučný titul vydal. To pri rozhodcovskom rozsudku predpokladá skúmať, či rozhodcovské konanie prebehlo na základe uzavretej rozhodcovskej zmluvy tak, ako to vyplýva z § 53 ods. 3 písm. f) bodu 1 Exekučného poriadku, podľa ktorého súd návrh na vykonanie exekúcie zamietne, ak sa exekúcia má vykonať na podklade rozhodcovského rozhodnutia vydaného v spotrebiteľskom spore a spotrebiteľská rozhodcovská zmluva nespĺňa podmienky podľa osobitných predpisov. Podľa okresného súdu rozhodcovská doložka nebola platne uzavretá, pretože nebola písomne dojednaná, všeobecné obchodné podmienky, ktorých obsahom bola aj rozhodcovská doložka, neboli zmluvnými stranami podpísané a zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní účinný v čase uzavretia zmluvy ustanovoval, že na platnú rozhodcovskú doložku sa vyžaduje písomná forma, ktorá je dodržaná len vtedy, keď je rozhodcovská doložka obsiahnutá v dokumente podpísanom zmluvnými stranami.

6. K ostatným námietkam sťažovateľa okresný súd uviedol, že povinnosť banky ponúknuť klientovi neodvolateľný návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy ho nezbavovalo povinnosti ponúknuť návrh tak, aby z neho bolo dostatočne zrejmé, že poskytuje možnosť voľby prijať alebo neprijať takýto návrh. Samotné ponúknutie rozhodcovskej doložky uvedením do všeobecných obchodných podmienok neznamená aj jej platné dojednanie. Pritom okresný súd odkázal na uznesenie ústavného súdu IV. ÚS 366/2021. K námietke nesprávneho použitia eurokonformného výkladu okresný súd uviedol, že rozhodnutie z aplikácie práva Európskej únie vôbec nevychádza. K porušeniu právnej istoty okresný súd uviedol, že rozhodovacia činnosť súdov v exekučných veciach sa v oblasti ochrany spotrebiteľa postupne vyvíjala, no v súčasnosti je stabilná tak, že neplatná je rozhodcovská doložka obsiahnutá vo všeobecných podmienkach nepodpísaných zmluvnými stranami.

III.

7. Sťažovateľ poukazuje na účel zákona o starých exekúciách, ktorým podľa neho nebol prieskum už raz uznaného exekučného titulu s tým, že v dôsledku namietaného uznesenia, ktorým nebolo vyslovené, že by pohľadávka neexistovala, nielenže o ňu prišiel, ale stratil aj náklady, ktoré vynaložil v snahe vymôcť ju. Podľa sťažovateľa v namietanom uznesení neboli zohľadnené záujmy oboch strán a ide o jednostranné rozhodnutie, ktoré hľadá na práva a záujmy výlučne povinnej. Podľa sťažovateľa napadnuté uznesenie popiera účel a zmysel právnej úpravy a vo svojich dôsledkoch reštriktívne zasahuje do jeho základných práv a do princípov materiálnej spravodlivosti, keď už raz uznaný exekučný titul bol uznaný za nespôsobilý a zabraňuje mu domáhať sa vymoženía pohľadávky. Podľa sťažovateľa namietané uznesenie je ústavne nekonformné, keďže zákonné právo vykladá formalisticky v rozpore s jeho účelom, históriou jeho vzniku a systematickou súvislosťou.

8. Okresný súd mal podľa sťažovateľa právne normy zákona o starých exekúciách a Exekučného poriadku vykladať tak, aby tento výklad bol nielen v súlade s obsahom a účelom týchto právnych predpisov, ale najmä v súlade s obsahom a účelom ústavných noriem. Zamietnutím návrhu na vykonanie exekúcie bol podľa sťažovateľa popretý účel zákona o starých exekúciách a Exekučného poriadku, ktorých účelom bolo umožniť pokračovanie v exekúcii. To platí o to viac,

že okresný súd v totožných veciach postupoval tak, že poverenie na vykonanie exekúcie po zastavení starej exekúcie vydal.

9. Sťažovateľ poukázal na to, že došlo k porušeniu zásady rovnosti subjektov právnych vzťahov, keďže povinná dobrovoľne vstúpila do zmluvného vzťahu s jeho právnym predchodcom a z tohto úverového vzťahu nič neplnila, no napriek tomu jej bola poskytnutá nadmerná ochrana, takmer až oslobodenie od jej povinností. Podľa sťažovateľa namietaným rozhodnutím dochádza k zmareniu možnosti domáhať sa svojho práva na súde.

10. Podľa sťažovateľa namietaným uznesením bolo zasiahnuté do princípu právnej istoty a boli porušené jeho legitímne očakávania podľa čl. 1 ods. 1 ústavy, čo bolo spôsobené tým, že exekučnému titulu, ktorý už raz bol riadne vydaný a preskúmaný súdom, okresný súd priradil také právne účinky, ktoré ho robia nespôsobilým podkladom na začatie exekučného konania podľa § 9 ods. 1 zákona o starých exekúciách. Ide pritom o také retroaktívne priradenie účinkov, ktoré sťažovateľ v čase, keď nadobudol exekučný titul a na jeho podklade inicioval staré exekučné konanie, nemohol ani pri najväčšej obozretnosti predpokladať. Takáto náhla zmena pravidiel nie je v právnom štáte prípustná. Obzvlášť, ak ani sám okresný súd v tomto prístupe nie je jednotný, keďže prvotne uplatňoval postup, ktorým tieto exekučné tituly pripúšťal a považoval ich za spôsobilé na vedenie exekúcie a až následne náhle zmenil svoj prístup.

IV.

11. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou (III. ÚS 391/09). Ústavný súd preskúmava len to, či zákony neboli vyložené spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 88/07). Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

12. Podstatou prvej námietky sťažovateľa je nesprávnosť právneho posúdenia procesnej situácie, ktorá je upravená normami exekučného práva. Pritom je zrejmé, že na návrh sťažovateľa prebiehala exekúcia, ktorá bola na základe zákona o starých exekúciách zastavená, čo sťažovateľ nenamieta, no podľa sťažovateľa pri posúdení nového návrhu na vykonanie exekúcie podľa § 9 ods. 1 zákona o starých exekúciách nebol okresný súd oprávnený skúmať exekučný titul, ktorý už raz bol preskúmaný vtedy, keď v starej exekúcii bolo iným okresným súdom vydané poverenie na vykonanie exekúcie. Podľa sťažovateľa tento výklad vyplýva zo zmyslu a z účelu právnej úpravy. Z osobitného zákona o starých exekúciách je zrejmé, že jeho účelom

bolo zastaviť prebiehajúce exekúcie, v ktorých dlhšiu dobu od povinného nebolo nič vymožené, teda exekúcie, v ktorých sa míňal účel exekučného konania smerujúci k vymoženiu pohľadávky. Zároveň však zostalo zachované právo oprávneného podať nový návrh na vykonanie exekúcie, a to na podklade pôvodného exekučného titulu a upovedomenia o zastavení starej exekúcie. Či už zákon o starých exekúciách alebo Exekučný poriadok však neobsahujú žiadne ustanovenia, z ktorých by bolo možné vyvodiť, že nový návrh na vykonanie exekúcie nemôže exekučný súd posúdiť inak a nepreskúmať exekučný titul. Konkrétne posúdiť rozhodcovský rozsudok tak, ako mu to ukladá § 53 ods. 3 písm. f) bod 1 Exekučného poriadku, podľa ktorého súd návrh na vykonanie exekúcie zamietne, ak sa exekúcia má vykonať na podklade rozhodcovského rozhodnutia vydaného v spotrebiteľskom spore a spotrebiteľská rozhodcovská zmluva nespĺňa podmienky podľa osobitných predpisov. Účelom zákona o starých exekúciách bolo zastaviť jasne vymedzený okruh exekučných konaní. Z toho však nemožno vyvodiť, že nové návrhy na vykonanie exekúcie na podklade starých exekučných titulov by boli vyňaté z procesu ich posúdenia v prípade, ak sa oprávnený rozhodol podať opätovný návrh na vykonanie exekúcie. Záver okresného súdu v tejto časti nevykazuje prvky arbitrárneho alebo zjavne nesprávneho rozhodnutia, a preto je námietka porušenia základných práv sťažovateľa zjavne neopodstatnená.

13. Čo sa týka námietky retroaktívneho posúdenia exekučného titulu, treba uviesť, že okresný súd posudzoval rozhodcovskú doložku na základe intertemporálnych ustanovení v súčasnosti účinného zákona o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní podľa § 4 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní účinného v čase uzavretia zmluvy medzi povinnou a právnym predchodcom sťažovateľa. V tejto časti úvaha okresného súdu nevykazuje žiadne prvky zjavného právneho omylu a v žiadnom prípade nemožno dospieť k záveru o neprípustnej retroaktivite, keďže skutočnosť uzavretia zmluvy a v nej obsiahnutej rozhodcovskej doložky sa posudzuje podľa zákona účinného v čase jej uzavretia.

14. Rovnako prvky neprípustnej retroaktivity nemožno vyvodiť z toho, že v roku 2012 bola rozhodcovská doložka posúdená súdom ako platná a pri rovnakom skutkovom stave a ustanovení zákona bola v ústavnou sťažnosťou namietanom rozhodnutí posúdená ako neplatná. Zmena výkladu právnych noriem súdmi je dôsledkom vývoja rozhodovacej činnosti, ktorý sa prirodzene spája so zmenami už prijatých záverov. Tak, ako nie sú nemenné právne predpisy, rovnako judikatúra môže podliehať zmenám. Porušenie princípu právnej istoty v tejto súvislosti nemožno vyvodiť ani z toho, že v prípade sťažovateľa išlo o posúdenie rovnakého skutkového stavu rovnakými ustanoveniami zákona, keďže k tomu došlo v novom exekučnom konaní na návrh sťažovateľa. Na tom nič nemení ani to, že tento návrh bol vyvolaný legislatívnym zásahom, ktorý viedol k zastaveniu starej exekúcie. Záver okresného súdu v tejto časti nevykazuje prvky arbitrárneho alebo zjavne nesprávneho rozhodnutia. Rovnako nie je neprimeraným zásahom do právnej istoty sťažovateľa. Preto je námietka porušenia základných práv sťažovateľa i v tejto časti zjavne neopodstatnená.

15. Ďalšia námietka sťažovateľa smeruje porušeniu zásady rovnosti subjektov právnych vzťahov priznaním nadmernej ochrany povinnej v exekučnom konaní. K tomu treba uviesť, že táto ochrana je výsledkom aplikácie zákonných ustanovení, a to na strane jednej § 53 ods. 3 písm. f) bod 1 Exekučného poriadku a na strane druhej § 4 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní účinného v čase uzavretia zmluvy medzi povinnou a právnym predchodcom sťažovateľa so záverom, že podmienka písomného dojednania rozhodcovskej doložky je splnená len vtedy,

ak je rozhodcovská doložka obsiahnutá v listine podpísanej stranami, ktorá umožňuje zachytenie obsahu rozhodcovskej zmluvy a označenie osôb, ktoré ju dohodli. Tento záver rovnako nemožno považovať za arbitrárny alebo zjavne nesprávny v tom zmysle, že by zasahoval do základných práv sťažovateľa tak, ako to už bolo konštatované v uznesení ústavného súdu č. k. IV. ÚS 366/2021.

16. Vychádzajúc z uvedeného, je námietka porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahovo zhodného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zjavne neopodstatnená.

17. Námietka porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu priamo nadväzuje na argumentáciu porušenia základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, keď podľa sťažovateľa povinná bola oslobodená od splnenia povinnosti voči nemu v spojení so zmarením práva sťažovateľa domáhať sa svojho práva na súde. K tomu treba uviesť, že sťažovateľ namietaným rozhodnutím nebol zbavený možnosti domôcť sa svojho práva na súde, keďže nič mu nebráni v tom, aby si svoj nárok proti povinnej uplatnil žalobou na súde v sporovom konaní. Namietané rozhodnutie okresného súdu nie je oslobodením povinnej od jej dlhu. Ide o prípustný, zákonom predvídaný zásah súdu do charakteru pohľadávky sťažovateľa, ktorý však nevedie k tomu, že by bol sťažovateľ zbavený práva domáhať sa zaplatenie pohľadávky voči povinnej v súdnom konaní alebo že by o túto, dlhé roky nevyožiteľnú pohľadávku prišiel. Vychádzajúc z uvedeného, je námietka porušenia vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku čl. 1 dodatkového protokolu zjavne neopodstatnená. Vzhľadom na zjavnú neopodstatnenosť bola ústavná sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. februára 2022

Peter Straka
predseda senátu